

DE ORANJE ROEM RUST IK VEILIG

ORANJE BODE

TER GELEGENHEID
VAN DE

VERJAARDAG VAN
H.M. KONINGIN
WILHELMINA

31 AUGUSTUS



1880-1943

WIE MAINTIENDRAI

In Godes vrees te leven
Heb ick altijd betracht,
Daerom ben ick verdreven,
Om Land, om Luyd gebracht:

Maer Godt sal my regeeren
Als een goet instrument,
Dat ick sal wederkeeren
In mijnen Regiment.

31 AUGUSTUS — KONINGINNEDAG.

Al meer dan een halve eeuw is 31 Augustus onze nationale feestdag. De verjaardag van onze Koningin, waarop in heel het land klein en groot zich met Oranje tooide, waarop de vlaggen wapperden van huizen en schepen, waarop heel Nederland in een feestelijke stemming verkeerde, ongeacht een niet al te groote groep dwarskijkers en nuchterlingen, die meenden boven vertoon van nationale vreugde en Oranjeliefde verheven te zijn.

Men heeft wel eens gesmaald op die z.g. Oranjepret, die naar men meende geen dieperen ondergrond had. Ten onrechte. Zeker, er zullen wel eens valsche tonen geklonken hebben in de talloze feestreden en toasten, hier en daar zal de vreugde wel eens ontaard zijn, de massa zal wel eens in den algemeenen feestroes vergeten hebben, waarom zij feest vierde.

Maar wie meent, dat het groote Oranjefeest op 31 Augustus niet oprecht was, vergist zich. Wij waren ons telken male wel degelijk bewust van onze gehechtheid aan het Oranjehuis en aan onze Koningin. Wij beleefden wel ter dege het warme sentiment van den nauwen band, die ons met Haar verbond, wier verjaardag ons elk jaar opnieuw herinnerde aan ons hoogste, nationale bezit.

Wij wisten heel goed, dat dit gevoel van saamhorigheid in historische wording haar oorsprong en in hooge persoonlijke waardeering haar bevestiging vond. Niet alleen op Koninginnedag kwam dit uit, doch niet minder op de hoogtijden van ons nationaal bestaan, toen wij in blijde eendracht de regeeringsjubilea van 1923, 1933 en 1938 vierden.

Wij hebben met Koningin Wilhelmina meegeleefd, zooals Zij met ons heeft meegeleefd. Wij hebben gedeeld in Haar smart, wij hebben ons diep en innig met Haar verheugd in Haar vreugde. Geen band tusschen Vorstin en volk kan nauwer zijn dan tusschen Haar en ons. Wij zijn er ons volkomen van bewust, *waarom* wij Haar liefhebben en vereeren.

De jeugdige, bevallige Koningsdochter uit het sprookje, die 45 jaar geleden den troon beklom, veroverde door Haar bekoorlijke gratie en liefelijken ernst met één slag het hart van heel Haar volk — de eerlijke, plichtsetrouwe en meelevende Koninginne wist dat hart in een lang, stormachtig samenleven voorgoed aan zich te binden.

Zoo was het tot 1940. Niet eerst *nu* beseffen wij, wat wij in onze Koningin bezitten. Wij wisten dat ook reeds vóór Mei 1940. Koningin Wilhelmina en Haar volk stonden elkaar zéér na, ook voor de oorlog uitbrak.

* * *

Dat wil niet zeggen, dat er sinds die wreede Meidagen niets in deze verhouding is veranderd. Geen menschelijke relatie blijft onaantast door samen ervaren leed.

Geen buitenstaander zal ooit bij benadering kunnen navoelen wat er door ons hart is gegaan, toen wij vernamen, dat de Koningin het land had verlaten. Het was alsof er een stukje van ons diepste, innerlijke wezen werd afgescheurd. Wij voelden ons als plotseling verweesden, die in een meedoogenloos harde maatschappij op eens de bescherming van moeders nabijheid moesten missen.

Er zijn er onder ons geweest, die in den eersten schok een oogenblik uit hun evenwicht geraakten, doch dat

herstelde zich spoedig. Velen echter begrepen onmiddellijk, dat het vertrek van Hare Majesteit getuigde van wijs en vooruitziend beleid en groot was de schare, die dit inzicht aanvankelijk miste, doch die vol vertrouwen het onvermijdelijke aanvaardde, op grond van een jarenlange ervaring wetend, dat onze Koningin in alle omstandigheden slechts één roepstem zou volgen: die van Haar plicht.

Weinigen zullen zich in den overweldigenden weedom der eigen smart hebben ingedacht, wat het Haar moet hebben gekost Haar land en volk in die bittere ure van den diepsten nood te hebben moeten verlaten.

Thans is er echter niemand meer — de enkele verdwaasde „Germanen” tellen niet mee —, die met het besluit der Koningin naar Engeland uit te wijken niet van harte instemt. Het besluit is overigens glansrijk door de feiten gerechtvaardigd.

* * *

En nu is het reeds de vierde maal, dat Hare Majesteit Haar verjaardag op vreemden bodem moet vieren. Ook nu kunnen wij slechts uit de verte Haar onze eerbiedige gelukwensen aanbieden. De jaren van scheiding hebben ons echter des te nauwer aan onze Landsvrouw verbonden.

Als wij Haar klankvolle stem, die nog niets van haar kracht heeft ingeboet, door den aether beluisteren, dan klimt telkens weer de ontroering in ons op en vervult ons hart met een hunkerend heimwee naar den dag, waarop wij Haar weer in ons midden zullen zien, waarop wij Haar eerbiedig zullen gade slaan als zij met Koninklijke majesteit de Ridderzaal betreedt om de zitting der Staten-Generaal te openen, waarop wij Haar zullen toejuichen in eindeloze golven van geestdrift, als zij op het balkon van het Paleis op den Dam verschijnt.

Want bij al de feesten en hoogtijden van vroeger hebben wij toch nooit zóó intens gevoeld, *hoe lief wij Haar hebben*, als nu in de dagen onzer ellende en verdrukking.

Haar beeltenis is tot ons gekomen en wij geven die met stille vreugd van hand tot hand. Zij is niet meer de jonge, gratievolle Koninginne van vroeger, noch de fiere, zelfbewuste Vorstin van later jaren, maar zij is de door het lijden geadelde Landsmoeder. Haar houding is vol koninklijke waardigheid, maar Haar gelaatsuitdrukking getuigt van weemoed, van een innig medeleven en een eindeloos medelijden met Haar vernederd en vertrapt volk.

Wij wisten reeds door de woorden, die Zij tot ons sprak, waarbij het vibreeren van Haar stem ons vaak de emotie van Haar hart verried, dat Zij onzen nood meedraagt als Haar eigen, maar meer nog zegt ons dit thans de expressie van Haar gelaat.

Wij beseffen, hoe ook Haar de scheiding zwaar valt, hoe ook Zij innig verlangt weer vereenigd te worden met Haar volk. Wij deelen onzerzijds ook in Haar persoonlijke ontberingen, in de dagelijksche smart om de afwezigheid van Haar geliefde Dochter en de kleine Prinsesjes. Wij troosten ons met de gedachte, dat onze hoogelijk gewaardeerde Prins Bernhard Haar tot Zoon werd en Haar ongetwijfeld in alles steunt en opbeurt. En wij begrijpen hoe Haar gedachten vaak uitgaan naar den tijd, dat Zij met de Haren vereenigd weer Haar Huis zal betrekken en in ons lage land bij de zee zal mogen genieten van de intieme huiselijkheid, die in ons Hofleven altijd zulk een groote plaats heeft ingenomen.

SCHEIDING EN TERUGKEER.

Men is vaak geneigd een vergelijking te maken tusschen den bezettingstijd, dien wij thans doormaken, en den Franschen tijd. En inderdaad, daar is op vele punten overeenkomst tusschen toen en nu.

Maar in de hoofdzak is er verschil. Den Franschen tijd deden wij ons zelf aan. Vergiftigd als wij waren door den Franschen geest, plantten wij hier zelf den zoogenaamden vrijheidsboom. Deze bezettingstijd is ons aangedaan. De Duitsche geest was ons vreemd en is ons innerlijk vreemd gebleven.

Vandaar dat ook de verhouding van Nederland en Oranje in dezen tijd een gansch andere is dan in de periode van 1795 tot 1813. Toen in 1795 het Oranjenhuis ons land verliet, was er een breuk tusschen dat huis en ons volk. Wij waren met elkaar ziek. In de op 1795 volgende jaren hebben Oranje en Nederland toen een louteringsproces doorgemaakt, zoodat wij genazen. In 1813 keerde iets terug wat wij in de jaren voor 1795, door eigen schuld, hadden verloren.

Het keerde terug in vormen, die nieuw waren: Het Koninkrijk der Nederlanden was iets beters dan de oude, zich zelf overleefd hebbende republiek. Het herstel van 1813 was echter een terugkeer tot het oude wezen. Datgene wat de kern der oude republiek was geweest, de kern, dien wij verworpen hadden, werd weer aanvaard als de kern van het nieuwe Koninkrijk.

De terugkeer moest dus toen bekeering zijn.

Hoe geheel anders is het nu. De scheiding van vorstin en volk in 1940 beteekende geen breuk. Thans behoeft er in de relatie van Nederland en Oranje geen herstel te komen. In het louteringsvuur van nu behoeft niet, als eertijds, een gebroken keten te worden aangesmeed. Thans hielden wij de kern van het oude vast. En, als straks de Koningin terugkeert, zal die terugkeer, voor Haar noch voor ons, een bekeering behoeven te zijn. Oranje en Nederland behoeven dan niet tegenover elkaar te staan met de gezindheid van „alles vergeven en vergeten”, zooals in 1813. Het Koninkrijk der Nederlanden heeft den Duitschen tijd doorstaan. Niet alleen formeel. Maar ook in de harten, ook in het uit het hart voortkomende verzet van vorstin en volk tegen de Duitsche wapenen en den Duitschen geest. Oranje en Nederland behoeven thans, principieel en in de groote lijn, elkaar niets te vergeven en van elkaar niets te vergeten aangaande hun houding tegenover de Duitsche wapenen en den Duitschen geest, zooals dat in 1813 ten aanzien van de Fransche wapenen en den Franschen geest wel het geval was.

Daarom is ook de positie van de N. S. B. nu een heel andere dan die van de voormalige Patriotten in 1813. Voor de N. S. B. is die positie slechter. Zij staan thans tegenover Oranje en Nederland en wel als mis-

dadigers. De Patriotten stonden destijds niet tegenover Oranje en Nederland. Zij waren het gereclasserde Nederland. Daarom is de positie van het Nederlandsche volk nu veel sterker dan toen. Toen heeft het lichaam van ons volk het vuil geabsorbeerd. Nu kan het vuil uit het lichaam van ons volk worden uitgestooten.

De scheiding is hard. Zij is het voor ons; wij weten wat het is door trotschen voet te worden vertrapt. Zij is het voor onze Koningin niet minder, die door booze hand in ballingschap ellendig moet vertoeven. Maar de scheiding is geen breuk. Er behoeft tusschen Haar en ons niets te worden geheeld. Haar politieke werkzaamheid behoeft niet te zijn gericht op het weer aanknoopen van verbroken nationale banden, op het weer vormen van een nieuwen staat. De politieke lijn van onze Koningin is daarom een ongebroken lijn en het is een opgaande lijn.

Dat is straks, bij Haar terugkeer, van groote beteekenis. Want het beteekent dat wij dan niet een nieuwen staat, met een nieuwe staatsgedachte en met nieuwe vormen behoeven te gaan bouwen. De oude staat, het oude Koninkrijk zal er nog zijn, dat de vuurproef heeft doorstaan. Wij kunnen daar trotsch op zijn. Nog in den band van voorheen zullen wij, als straks de toekomst zich weer voor ons opent, de mogelijkheden van een nieuwen dag onder het oog zien.

De grondgedachte van dien ouden staat is de geestelijke vrijheid. Deze uit zich naar twee zijden. Allereerst hierin dat de staat de geestelijke ontwikkeling van het volk vrijlaat. Vervolgens hierin dat bij de leiding van den staat zelf de geestelijke verscheidenheid van het volk tot haar recht komt.

In het verleden heeft onze Koningin, in overeenstemming met de beste tradities van Haar geslacht — wij denken aan den eersten Willem en aan den Stadhouder-Koning — onzen staat in dezen trant geregeerd. Daar de ontwikkelingslijn van Nederland en Oranje door dezen oorlog niet gebroken is, zal Zij dit, na dezen, kunnen en willen voortzetten.

Het belangrijke werk dat onze Koningin thans in Engeland verricht, de leiding, die Zij, van Londen uit, door radioredevoeringen aan ons volk geeft in zijn geestelijk verzet, het inzicht dat Zij openbaart aangaande den principiëelen inzet van den strijd, doen ons vol vertrouwen zijn.

De confiscatie van onze radiotoestellen — in geen ander bezet gebied zoo doorgevoerd als hier — is een compliment van den vijand aan Haar beleid.

Eens was een Nederlandsch staatsman bezorgd voor den invloed van de Koningin in ons staatsbestel. Die bezorgdheid werd echter, zoo zeide hij, getemperd door de overtuiging, dat de Kroon in ons staatsstelsel, nu reeds en nog meer in het vervolg, is veeleer een ornament dan het fundament. Ware zij het fundament, dan zou ons staatsstelsel op een zwakken grondslag komen te rusten.

Hoe ijdel is deze bezorgdheid gebleken en van hoe weinig inzicht in de beteekenis van een goede Koningin getuigde deze uitlating.

De gebeurtenissen van thans vormen het amen der feiten op het getuigenis, dat destijds, het was in 1884, Dr. Schaepman tegen deze uitlating inbracht: De Kroon kan geen fundament zijn, maar is ook geen ijdel ornament, doch de „sluitsteen in het gewelf, die tegelijkertijd is een sieraad en tevens het constructieve lid, dat geheel den hoogopstrevenden bouw te zamen houdt.”

Vervolg artikel: 31 Augustus. — Koninginnedag.

Koningin Wilhelmina, Uw liefhebbend volk biedt U vanuit het door den vreemden overweldiger bezette vaderland met Uw drie en zestigsten geboortedag zijn eerbiedige gelukwensen aan. Het beidt in ongebroken trouw Uw spoedige thuiskomst. Het volgend jaar hoopt het Uwe Majesteit op dien dag openlijk zijn warme huld te mogen betuigen!

God zegene Uwe Majesteit en Hij neme U en de Uwen in Zijn veilige hoede.

Zoo God wil — tot spoedig weerziens in een vrij Nederland!

EEN GROOT VORSTIN.

Het is iets geweldigs een leven te hebben, waarin twee wereldoorlogen ontstaan van zulk een omvang en van zulk een geweld, als men in een menselijk brein niet heeft durven vreezen. Dat beleven wij menschen van de twintigste eeuw en we zijn daarvan nog elken dag vervuld.

Hoe groot en geweldig is het dan niet een vorstenleven te hebben waarin, in den tijd, dat men actief regeert, twee zulke feiten passeeren en dan nog zoo, dat één van hen in volle realiteit het eigen land zelf treft. Zulk een vorstenleven is dat van H. M. Koningin Wilhelmina der Nederlanden. Haar leven zal straks door deze beide enorme gebeurtenissen worden beheerscht: 1914—1918 eerste wereldoorlog en 1939—..... tweede wereldoorlog. Als de geschiedenis der Oranjevorsten nog eens over een paar eeuwen mag worden beschreven, dan zal ongetwijfeld van onze Koningin worden verhaald: regeerende tijdens de beide eerste wereldoorlogen.

Men kan het leven van onze Vorstin niet overzien zonder dit op den voorgrond te schuiven.

• • •

Het bewogen leven van onze vorstelijke Vrouwe is trouwens nog niet geheel te overzien, omdat de belangrijkste periode van Haar leven en regeering zich thans bezig is te voltrekken. Maar bewogen is het, als een roman. Men behoeft slechts op eenige belangrijke data uit Haar leven te letten om onder den indruk van de feiten te geraken. In letterlijken zin is niets Haar gespaard gebleven.

Geboren 31 Augustus 1880 is Zij op zeer jeugdigen leeftijd reeds Koningin, in feite bij den door van Haar Vader, in Haar elfde levensjaar. Acht jaar daarvan staat Zij nog onder het regentschap van Haar Moeder, de onvergetelijke Koningin Emma, en daarna is Zij, oud 18 jaar, de grondwettelijke leeftijd, reeds bewust Koningin van ons land.

Vanaf dit moment passeert een bonte rij van gebeurtenissen Haar bijna 45-jarige regeeringsperiode. Internationale verwickelingen koppelen zich aan nationale moeilijkheden. In de rij ontbreekt evenmin een spoorwegstaking als een watersnood, als stormrampen en economische crises. Om de paar jaren, soms slechts maanden, komt het nationale vlak van ons volk heftig in beroering en als groote momenten rijzen telkens weer op de huldiging die H.M. ten deel vielen bij jubilea en gebeurtenissen van persoonlijken aard.

De groote wijsheid door onze Vorstin getoond bij moeilijke situaties, waardoor ons land steeds weer door de branding kwam, deed het hart van Haar onderdanen telkens in liefde en enthousiame ontvonken en de huldiging waren daarvan evenzooveel bewijzen. Als nationale figuur heeft zij boven de partijen ons volk weten te binden en dat gaf aan ons land den grooten zegen van de vrijheid.

Niets, de felste schokken, het infaamste verraad, de venijnigste laster, niets is in staat geweest vorstin en volk van elkander los te weken. De band is in de laatste bewogen jaren het sterkst geworden.

• • •

Een aangrijpend leven. Zeker één van de grootste onder de Oranjes.

We zien er Gods wondere leiding in.

Hij is het geweest, die juist in het leven en de daden van de Oranjes onze nationale zelfstandigheid heeft doen worden.

Dat juist nu, in den tijd, dat die zelfstandigheid de grootste schok van eeuwen heeft te verduren, zulk een groot Vorstin ons land leidt, dat is een Wonder.

Een wonder Gods.

Daarin schuilt een geheim.

Een profetie voor de herrijzenis van Nederland!

EEN BEWOGEN LEVEN.

Belangrijke data in het leven van H. M. Koningin Wilhelmina zijn:

31 Augustus	1880	H.M. Koningin Wilhelmina geboren.
29 October	1890	H. M. Koningin Emma regentes.
23 November	1890	Overlijden Z. M. Koning Willem III.
6 September	1898	Regeeringsaanvaarding.
18 Mei	1899	Mislukte Vredesconferentie te Den Haag.
1899—1902.		Oorlog in Zuid-Afrika.
7 Februari	1901	Gehuwd met Hertog Hendrik van Mecklenburg.
29 Januari	1903	Spoorwegstaking in Nederland.
1908—1909		Conflict met Venezuela.
30 April	1909	Prinses Juliana geboren.
1914—1918		Eerste Wereldoorlog.
13 Januari	1916	Groote Watersnood.
11 November	1918	Revolutie-poging bedwongen.
6 September	1923	25-jarig Regeeringsjubileum.
9 Februari	1925	Doctor Honoris Causa aan de Leidsche Universiteit.
11 Augustus	1925	Stormramp te Borculo.
27 Juni	1927	Cycloon teistert Nederland opnieuw.
9 September	1933	Huldiging bij het 35-jarig Regeeringsjubileum.
20 Maart	1934	H. M. Koningin-Moeder overleden.
3 Juli	1934	Z. K. H. Prins Hendrik overleden.
1932—1940		Zware economische crises.
7 Januari	1937	Huwelijk H.K.H. Prinses Juliana.
31 Januari	1938	H. M. Koningin-Grootmoeder.
29 Augustus	1939	Tweede Wereldoorlog.
10 Mei	1940	Nederland met Duitschland in oorlog.
13 Mei	1940	Tijdelijke verplaatsing der regeeringszetel naar Engeland.

HAAR EED GETROUW.

Bij de aanvaarding van Haar regeering heeft H. M. de Koningin den volgenden eed gezworen:

„Ik zweer aan het Nederlandsche Volk, dat Ik de Nederlandsche Grondwet steeds zal onderhouden en handhaven.

Ik zweer, dat Ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat Ik de algemeene en bijzondere vrijheid en de rechten van al Mijne onderdanen zal beschermen en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart alle middelen zal aanwenden welke de wetten te Mijner beschikking stellen, zooals een goede Koning schuldig is te doen.

Zoo waarlijk helpe Mij God almachtig.”

Wij vragen ten aanhoore van heel het volk: Was H. M. dezen eed getrouw?

Ons antwoord is een ondubbelzinnig en hartelijk: JA.